

BADANIA NAD EFEKTYWNOŚCIĄ EKONOMICZNĄ INWESTYCJI W ROLNICTWIE RUMUŃSKIEJ REPUBLIKI LUDOWEJ

DOC. W. NICA

Rumuńska Republika Ludowa

Zagadnienie stałego wzrostu produkcji rolnej oraz obniżki kosztów były stale troską partii i rządu w całym okresie od ustalenia w naszym kraju władzy demokratyczno-ludowej.

Bazując na nauce marksistowsko-leninowskiej odnośnie rewolucyjnego charakteru sił wytwórczych, w pierwszym rządzie narzędzi pracy, partia i rząd od samego początku zwróciły szczególną uwagę na rozwój w naszym kraju przemysłu budowy maszyn, zdolnego zaopatrzyć wszystkie gałęzie produkcji rolniczej w coraz to większą liczbę maszyn i udoskonalonych narzędzi.

Jako skutek wielkich rozmiarów inwestycji dla przemysłu budowy maszyn rolniczych, dokonano w okresie władzy demokratyczno-ludowej prawdziwej technicznej rewolucji w rolnictwie naszego kraju poprzez wyposażenie tejże w mocną i nowoczesną bazę techniczną. Nasze rolnictwo posiadało w 1958 roku 37 889 traktorów przeliczeniowych, 30 931 pługów traktorowych, 14 195 siewników, 12 312 kultywatorów, 7204 snopowiązałek, 1584 kombajnów samochodowych, 1642 kombajnów na zaczep, oraz 15 530 młocarń zbożowych.

W tym okresie znacznie wzrosły również nakłady na budownictwo i urządzenia techniczne w rolnictwie. W okresie od 1950 do 1957 roku wartość inwestycji w rolnictwie i leśnictwie wzrosła z 641 mil. lei na 1832,4 mil. lei.

W 1958 roku tylko w samym sektorze socjalistycznym rolnictwa, dokonano nakładów inwestycyjnych o wartości 2300 milionów lei.

Jak podkreślono na plenum KC Rumuńskiej Partii Robotniczej odbytego w dniach 26—28 listopada 1958 r. nakłady inwestycyjne na rolnictwo wzrosną w 1959 roku jeszcze o 600 mil. lei.

W warunkach stałego wzrostu inwestycji rolnych, problem wykorzystania ich w najbardziej racjonalny sposób, oraz problem wzrostu ich

efektywności stanowi jeden z podstawowych obowiązków naszej polityki ekonomicznej, zaś badaniom ekonomicznym na tym odcinku przypada rola o szczególnie ważnym znaczeniu.

Znaczenie studiowania efektywności ekonomicznej inwestycji było podkreślane niezliczoną ilość razy w dokumentach naszej Partii.

Na Plenum KC Rumuńskiej Partii Robotniczej tow. Gh. Gheorghiu-Dej postulując zagadnienie obniżki kosztów własnych jako centralne zadanie, mówił: „Koszty własne mogą być zmniejszone w całym szeregu gałęzi poprzez wykorzystanie w większym stopniu efektywności inwestycji” — Gh. Gheorghiu-Dej — Przemówienie na Plenum KC Rumuńskiej Partii Robotniczej z 26—28 listopada 1958 r. Wyd. Polityczne str. 59.

W celu dołożenia naszego wkładu do rozwiązania tego nadzwyczaj ważnego zagadnienia postawionego przez Partię przed różnymi działami gospodarki narodowej, rozpoczęto w 1958 roku ekonomiczne badania z dziedziny ekonomii agrarnej w zakresie efektywności ekonomicznej inwestycji w rolnictwie. Na skutek początkowego stadium naszych badań w tej dziedzinie, w niniejszym referacie ograniczymy się do przedstawienia niektórych problemów wziętych do badań oraz pierwszych osiągniętych wyników.

*   *
*

Jednym z tematów wziętych do badań w roku 1958 jest „Efektywność ekonomiczna środków trwałych w Spółdzielczych gospodarstwach rolnych”.

Temat był badany poprzez Sekcję Ekonomii Rolnej Instytutu Badań Rolniczych podległego Rumuńskiej Akademii Nauk.

Badania zostały przeprowadzone w 16-rolniczych spółdzielniach produkcyjnych w różnych rejonach produkcyjnych kraju.

Celem badań było wypracowanie metodyki i określenia efektywności ekonomicznej środków trwałych produkcji rolniczej w różnych rejonach Rumunii.

W 16 spółdzielniach produkcyjnych zbadano efektywność ekonomiczną środków trwałych, oraz dokonano kompletnej analizy ekonomicznej za 3 lata (1955—1956—1957), przy czym położono specjalny nacisk na zagadnienia związane z ustaleniem wskaźników efektywności ekonomicznej środków trwałych. System tych wskaźników porównywanych równolegle ze wskaźnikami środków trwałych, jest następujący:

1) produkcja globalna przypadająca na ha oraz na sztukę dorosłą zwierząt, oraz jej dynamika według gałęzi oraz upraw;

- 2) przychód globalny (produkt netto) na ha, oraz na sztukę dorosłą zwierząt i dynamika według gałęzi i upraw;
- 3) koszt jednostki produkcyjnej, oraz dynamika kosztów wg gałęzi i upraw;
- 4) wskaźniki dynamiki struktury kosztów (praca stara i praca nowa) wg gałęzi i upraw;
- 5) produktywność pracy (w lejach) oraz jej dynamika wg gałęzi i upraw.

Wskaźnik „odkupienia” wartości środków trwałych poprzez przychód czysty gospodarstwa (lub zużycia wartości środków trwałych, w wypadku upraw oraz gałęzi deficytowych) wg gałęzi i upraw.

Niżej podajemy kilka ogólnych informacji odnośnie stosowanej metodyki przy zbieraniu danych z ewidencji Spółdzielni Produkcyjnych oraz obliczenia wskaźników: Wartość środków trwałych wzięto z ksiąg gospodarstw przy jednoczesnym przeszacowaniu w razie stwierdzenia takiej konieczności.

Podziału środków trwałych wg gałęzi i upraw dokonano wg klucza stosowanego przy podziale amortyzacji. Wzięto pod uwagę środki trwałe bezpośrednie i wspólne. Środki trwałe ogólnoużytkowe nie były brane pod uwagę.

Wartość środków trwałych Ośrodków Traktorowo-Maszynowych została przeliczona w stosunku do ha orki średniej, później zaś podzielona na uprawy w zależności od ilości wykonywanych hektarów orki średniej. Przy określeniu stosunku między środkami trwałymi oraz globalną produkcją, brano pod uwagę środki trwałe Spółdzielni Rolniczej plus środki Stacji Maszyn i Traktorów.

Produkcję globalną wyceniono w cenach bieżących oraz w cenach niezmiennych. We wszystkich innych przypadkach, porównania dokonano tylko w stosunku do środków trwałych Spółdzielni Rolniczej — przy tym do kalkulacji brano ceny bieżące.

W kalkulacji globalnej produkcji, nakładów materiałowych, płacy za dzień pracy oraz we wszystkich innych przypadkach używania własnych środków, wartość ich określono wg cen sprzedaży.

Dla lat 1955—56 wzięto za podstawę ceny dostaw obowiązkowych, dla roku 1957 wzięto ceny kontraktacyjne, w przypadku braku cen kontraktacyjnych, brano ceny dostaw obowiązkowych. Przy kalkulacji kosztów własnych, prace Stacji Maszyn i Traktorów były wycenione wg kosztów własnych Stacji, zaś opłata pracy wg siatki płac w Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Ilość dni pracy wg gałęzi i upraw w jednych

gospodarstwach zostały ustalone wg ilości zgłoszeń do pracy wyciągniętych z ewidencji, w innych przypadkach dni pracy zostały przeliczone na dni godzinowe przy pomocy współczynników. Nakłady ogólnoprodukcyjne i ogólnogospodarcze zostały podzielone w zależności od ilości dni pracy bezpośrednio.

Przy określeniu szybkości zwrotu wartości środków trwałych, brano za podstawę przychód netto włączając w to nakłady materiałowe i amortyzacyjne.

Zasadnicze ustalenia, odnośnie stosowanej metodyki, oraz prowizorycznych wyników tego tematu są następujące:

1. Dynamika wartości środków trwałych, przeliczona w stosunku do ha oraz sztuki inwentarza, nie we wszystkich przypadkach przybiera obraz krzywej wzrastającej, chociaż wzrost krzywej obserwuje się w przypadku brania danych wszystkich gospodarstw razem wziętych. Uważamy, że zawdzięczać to należy zmianom powierzchni globalnej gospodarstw, prócz tego zmianom struktury zasiewów oraz zmianom w ilości zwierząt.

Tendencje bardziej regularnie wzrastające w wartości środków trwałych przeliczonych w stosunku do ha oraz sztuki inwentarza, obserwujemy w gałęziach produkcji zwierzęcej. W ten sposób, ten bardzo ważny wskaźnik daje wyniki ściśle wtedy, kiedy powierzchnia ogólna gospodarstwa oraz stosunek różnych upraw są stałe (należy wprowadzać system płodozmianu). Wartość środków trwałych Stacji Maszyn i Traktorów przeliczona na 1 ha uprawy w zależności od ilości hektarów orki średniej wykonanych przy danej uprawie, również zmienia się rokrocznie i nie tworzy we wszystkich przypadkach obrazu wzrastającej krzywej, chociaż wyposażenie Stacji Traktorowo-Maszynowej z reguły stale wzrasta. Tłumaczymy sobie to poprzez zróżnicowanie użycia środków Stacji Maszyn i Traktorów, co powoduje jako skutek wahania ich wartości w stosunku do ilości wykonywanych hektarów orki średniej. Ten wskaźnik określa poziom wyposażenia 1 ha w środki trwałe, oraz stopień wykorzystania potencjału tych środków.

Efekty tych czynników są podwójnie przeciwstawne, wskaźnik środków trwałych Stacji Maszyn i Traktorów przeliczony na ha, na podstawie wykonanych hektarów orki średniej w pewnych okolicznościach może wypaczyć obraz.

2. Wartość środków trwałych w przeliczeniu na ha oraz sztukę inwentarza (na sztukę dorosłą) według zasadniczych grup upraw i według gałęzi, w badanych gospodarstwach waha się najczęściej między następującymi granicami (dane prowizoryczne):

Gałąź lub uprawa	Wartość środków trwałych	
	Spółdzielnie Prod.	Sp. Prod. + St. Masz. Trak.
Zbożowe	200 — 700	1500 — 2000
Przemysłowe	600 — 2000	2000 — 3000
Warzywa	1500 — 8000	2000 — 9000
Pastewne	100 — 400	150 — 1500
Sady	2000 — 4000	2000 — 4000
Winnice	10000 — 23000	10000 — 23000
Produkcja roślinna	250 — 750	1500 — 2000
Chów bydła	4000 — 8000	4000 — 8000
Chów owiec	100 — 300	100 — 300
Chów trzody	1500 — 3500	1500 — 3500
Całość gospodarstwa	350 — 2000	2000 — 3000

Obserwujemy różnicowanie wyposażenia w środki trwałe w różnych rejonach produkcyjnych. Większe wyposażenie obserwuje się w rejonach gdzie oprócz uprawy zbożowej są i inne gałęzie produkcji zwierzęcej, oraz w tych gdzie głównym kierunkiem jest hodowla zwierząt.

3. Odnośnie wyżej podanych wskaźników, przy pomocy których badano efektywność ekonomiczną środków trwałych wg gałęzi i upraw, tylko w małej ilości przypadków obserwujemy zależność między dynamiką na przestrzeni trzech lat wartości środków trwałych i wskaźnikami efektywności ekonomicznej (produkcja globalna, przychód globalny, koszty własne, produktywność pracy itd.). Stwierdzamy natomiast korelację w przypadkach gałęzi oraz upraw, które są mniej zależne od warunków przyrodniczych np.

Gałąź lub uprawa	Spółdz. Prod.	W s k a ź n i k i								
		Wartość środków trwałych			Produkcja globalna w %			Koszty własne w %		
		1955	1956	1957	1955	1956	1957	1955	1956	1957
Ryż	Koszareni —									
	Bukareszt	100	333	335	100	150	455	100	90	49
Warzywa	Kytkyn —									
	Kluź	100	226	344	100	94	158	—	—	—
Bydło	Apahyda —									
	Kluź	100	107	132	100	154	140	100	81	136
Trzoda	Apahyda —									
	Kluź	100	104	165	100	186	515	100	51	30
Wszystkie gałęzie	Apahyda —									
	Kluź	100	108	147	100	120	160	—	—	—

W pozostałych gałęziach i uprawach, gdzie produkcja i wyniki ekonomiczne są bardziej zależne od przebiegu pogody, nie możemy stwier-

dzić współzależności, w tych trzech latach, lata 1955 i 1957 były z punktu widzenia meteorologicznego bardziej sprzyjające dla produkcji rolniczej, zaś rok 1956 był rokiem gorszym. Wszystkie wskaźniki związane z produkcją wykazują w pierwszym rzędzie tę okoliczność. Wahania są tak duże, że ewentualny wpływ wzrostu wartości środków trwałych zacierają się.

4. Zmiany zachodzące w warunkach klimatycznych wpływają bez wątpienia i na porównanie efektywności ekonomicznej środków trwałych różnych gałęzi i upraw. Jednak i tutaj możemy dokonać grupowań i obliczyć średnie, które w szerokim pojęciu będą obrazować rzeczywistość w zadowalającym stopniu.

Niżej podajemy do wiadomości kilka wskaźników globalnej produkcji niektórych gałęzi (względnie produkt globalny). Zbożowe = 100 (osiągnięte przy jednakowym zainwestowaniu w różnych gałęziach) w dwóch gospodarstwach położonych na stepach Naddunajskich i dwóch na płaskowyżu Siedmiogrodu (Transylwanii) średnio za trzy lata.

Gałęzie	Globalna względna produkcja w przeliczeniu na jednostkowe środki trwałe (zboża = 100)	
	Step Naddunajski	Płaskowyż Siedmiogrodu
Zbożowe	100	100
Przemysłowe	63	129
Warzywa	143	123
Bydło	72	49
Owce	116	60
Trzoda chlewna	160	65
Razem gospodarstwa	95	68

Stwierdza się na podstawie tabeli, że w gospodarstwach ze Stepów Naddunajskich, osiąga się największą produkcję globalną w stosunku do inwestycji w gałęzi chowu trzody oraz uprawy warzyw, najmniejszą natomiast przy uprawach przemysłowych oraz przy chowie bydła.

Na płaskowyżu Siedmiogrodu, pierwsze miejsca są zajęte poprzez uprawy przemysłowe oraz warzywa, ostatnie zaś przez gałęzie produkcji zwierzęcej.

5. Odnośnie czasokresu zwrotu nakładów inwestycyjnych można stwierdzić, że najszybszy zwrot takowych jest w wypadku zbożowych. Najczęściej środki trwałe (tylko w Spółdzielniach Produkcyjnych) — przy uprawie zbożowych są zwracane poprzez przychód czysty Spółdzielni Produkcyjnej już w przeciągu 1—2 lat. Przy uprawach przemysłowych, w wypadku dobrej organizacji produkcji, czasokres zwrotu nakładów jest również bardzo szybki.

Np. w spółdzielczym gospodarstwie Apahyda-Kluż, wartość środków trwałych na 1 ha upraw przemysłowych w 1957 roku wynosiła 1960 lei. Zwrot nakładów zatem następuje w pierwszych dwóch latach. Przy uprawie warzyw w Spółdz. Prod. Kyt kyn Kluż wartość środków trwałych na 1 ha wynosiła w r. 1958 6133 lei, czasokres ich pełnego zwrotu wartości pokrył czysty dochód tegoż roku, ponieważ wynosił 8145 ha. Zwolnione tempo zwrotu nakładów inwestycyjnych obserwujemy przy produkcji zwierzęcej, gdzie występuje deficyt.

6. Odnośnie dynamiki struktury kosztów własnych, na podstawie prowizorycznych wyników stwierdzamy, że nie mogliśmy zaobserwować wzrostu zależności pracy starej kosztem pracy nowej. Jako ogólna konkluzja, która może być podjęta, możemy stwierdzić, że mimo stwierdzonych braków, stosowana metodyka dała zadowalające wyniki w celu określenia w szerokim zakresie efektywności ekonomicznej środków trwałych wg gałęzi i upraw w Rolniczych Gospodarstwach Spółdzielczych.

Następnie nasz kolektyw badał problem pod tytułem:

EFEKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA NAKŁADÓW INWESTYCYJNYCH PRZY NAWADNIANIU

(Na podstawie materiałów Gospodarstw Doświadczalnych Instytutu Badań Roln.)

C e l b a d a ń

Badania mają za cel wstępne określenie efektywności ekonomicznej nawadnianych upraw polowych (pszenica ozima, kukurydza, fasola, ziemniaki, bawełna, burak cukrowy, burak pastewny, trawy wieloletnie).

M e t o d a p r a c y

Źródłami z których korzystano były wyniki doświadczeń na nawadnianych polach Gospodarstw Doświadczalnych Instytutu Badań Rolniczych a mianowicie: Gospodarstwo Doświadczalne Moara Domneasca (królewski młyn), Myrkuleszt (Markulesti) Kiszkań (Chiscani) położonych w stepach Naddunajskich oraz Basarabi położonej w Dobrudży. Osiągnięta produkcja oraz użyte środki w różnych polowych powtórzeniach nawadnianych, oraz nie nawadnianych, były wzięte do naszych obliczeń jako takie (bez zmian) z wyjątkiem odjęcia wartości materiałów zużytych wyłącznie do doświadczeń (etykiety, torby, etc.) które nie biorą udziału w normalnym procesie produkcyjnym. W celu określenia ilości potrzebnej siły roboczej, oraz siły pociągowej, prace z doświadczeń zostały transpo-

nowane na możliwości wykonania ich na wielkich powierzchniach w warunkach stopnia mechanizacji możliwego do osiągnięcia w obecnych warunkach naszego kraju.

Nakłady inwestycyjne na 1 ha z tytułu nawadniania, oraz koszt wody zostały obliczone na podstawie sporządzonych projektów. Zużyte materiały oraz produkty rolnicze były obliczone wg oficjalnych cen. Wysokość nakładów pośrednich obliczona na podstawie danych z Państwowych Gospodarstw Rolnych oraz Gospodarstw Spółdzielczych.

Doświadczenia zostały dokonane w okresie lat 1956 do 1957. Przedstawione wyniki są średnimi za następującą ilość lat doświadczeń wg upraw: pszenica ozima 13 lat, kukurydza 19 lat, fasola 13 lat, ziemniaki 19 lat, bawełna 19 lat, buraki cukrowe 9 lat, buraki pastewne 1 rok, trawy 32 lata (16 cykli à 2 lata).

Badano następujące podstawowe wskaźniki:

- absolutna żyzność gleby (produkcja i wartość produkcji),
- żyzność relatywna gleby (nakłady na 1 ha, na jednostkę produkcji oraz produktywność pracy),
- wskaźnik syntetyczny żyzności (stosunek między wzrostem relatywnym produkcji oraz wzrostem relatywnym kosztów własnych),
- czysty dochód oraz rata rentowności,
- czasokres trwania zwrotu wartości inwestycji.

Osiągnięte wyniki

W sposób ogólny można stwierdzić, że efektywność ekonomiczna jest różna przy różnych roślinach. Na przykład, wzrost produkcji jest średnio 70—75% wyższy w stosunku do kukurydzy nie nawadnianej, podobne wyniki osiąga się przy uprawie fasoli, ziemniaków oraz buraków cukrowych. Lepsze wyniki osiągnięto przy uprawie buraków pastewnych a mianowicie 167%, zaś przy trawach wieloletnich ok. 99%. Bawełna podnosi plony o 58%, pszenica zaś podnosi plony najmniej, bo o 17%.

Zasadniczą przyczyną małego wzrostu plonów pszenicy jest brak urządzonych pól dostosowanych do nawadniania. Wzrost wartości produkcji waha się od 515 lei na ha przy pszenicy, do 23 667 lei przy burakach pastewnych. Między tymi dwoma granicami umieściły się inne uprawy: burak cukrowy 5355 lei, ziemniaki 4731 lei, kukurydza 2847 lei, trawy 2773 lei, bawełna 2657 lei, fasola 2090 lei.

Przy grupowaniu wyników wg lat o różnych warunkach klimatycznych wynika, że plon kukurydzy nawadnianej spada w latach suchych, jednak nadwyżka produkcji w stosunku do kukurydzy nie nawadnianej pozostaje prawie stała, średnio 2500—2800 kg na 1 ha. Plon buraka cukrowego oraz wzrost produkcji w stosunku do buraka nie nawadnianego jest

większy w latach deszczowych. Plony ziemniaków nawadnianych są praktycznie takie same w latach deszczowych jak suchych, natomiast plon ziemniaków nie nawadnianych jest mniejszy. W wyniku tego różnica in plus produkcji jest o wiele większa w latach suchych (16 672 kg/ha), w latach zaś deszczowych 3897 kg/ha. Największy przyrost plonów u bawełny obserwujemy w latach normalnych. Nakłady wzrastają szybciej aniżeli produkcja, co powoduje pewien mały wzrost kosztów własnych, z wyjątkiem buraka pastewnego i ziemniaków, gdzie koszty własne są takie same jak przy uprawach nie nawadnianych lub mniejsze. Relatywny wzrost kosztów własnych jest jednak o wiele mniejszy, aniżeli relatywny wzrost produkcji. Sekcja Ekonomiczna Instytutu Badań Rolniczych określiła wskaźnik syntetyczny żyzności gleby, w którym są odzwierciedlone tak żyzność absolutna jak i żyzność relatywna gleby.

Obliczenia tego wskaźnika dokonuje się poprzez obliczenie stosunku między wartością względną produkcji, oraz wartością względną kosztów własnych w stosunku do wartości produkcji pola porównawczego. Dzięki temu, że relatywna produkcja wzrasta szybciej aniżeli koszty relatywne, czysty przychód z upraw nawadnianych jest wyższy aniżeli przy uprawach nie nawadnianych. Na przykład: koszty własne przy produkcji buraka nawadnianego są o 0,01 lei większe, wzrost przychodu jednak jest większy o 1915 lei, w stosunku do plantacji nie nawadnianych.

Wzrost czystego dochodu z upraw nawadnianych jest bardzo różny bo wynoszący od 16—149 lei, przy burakach pastewnych, oraz 162 lei przy trawach wieloletnich.

Przy uprawie pszenicy nawadnianej przychód czysty jest mniejszy aniżeli przy uprawie nie nawadnianej, co doprowadza do wniosków, że w warunkach istniejących obecnie nawadnianie pszenicy powoduje straty.

Produktywność pracy przy uprawach nawadnianych bardzo mało różni się od upraw nie nawadnianych, z wyjątkiem buraka pastewnego, gdzie nawadnianie powoduje wzrost produktywności pracy. Tłumaczy się to tym, że ilość potrzebnej siły roboczej przy nawadnianiu, uprawie oraz przy większych zbiorach, wzrasta prawie w tym samym stopniu co i plony. Wskaźnik zwrotu wartości inwestycji nawadniających, obliczono w sposób następujący:

W a r t o ś ć i n w e s t y c j i

Wzrost przychodu czystego = Wskaźnik zwrotu inwestycji

Wskaźnik zwrotu inwestycji jest różny przy różnych uprawach, jak również jest różny przy uprawie tej samej rośliny w latach deszczowych i suchych.

W średnim roku uprawa buraka pastewnego poprzez wzrost przychodu czystego „zwraca” wartość inwestycji w przeciągu pół roku, burak cukrowy 5,5 lat, ziemniak 3,9 lat, fasola w 6,7 lat, kukurydza w 8,9 lat, bawełna w 9,7 lat, trawy w 40,8 lat.

W trakcie analizy czasu zwrotu nakładów inwestycyjnych w zależności od lat deszczowych i suchych stwierdzamy, że wskaźnik jest różny u różnych roślin. Na przykład u kukurydzy największy przychód czysty jest w latach deszczowych, stwarzają się tym samym warunki do zwrotu nakładów inwestycyjnych w przeciągu 4 lat. To samo zjawisko obserwujemy przy burakach cukrowych.

I odwrotnie przy uprawie fasoli oraz ziemniaków, możliwości zwrotu nakładów inwestycyjnych są większe w latach suchych, aniżeli w latach deszczowych a to na skutek wzrostu przychodu z tych nawodnionych upraw, który jest większy w latach posuchy.

Przedstawiliśmy nasze badania efektywności ekonomicznej inwestycji w rolnictwie Rumuńskiej Republiki Ludowej. Jesteśmy przekonani, że prace konferencji zainicjowanej przez Polską Akademię Nauk z udziałem przedstawicieli krajów socjalistycznych na tak aktualny temat jakim jest efektywność ekonomiczna inwestycji w rolnictwie będą bardzo pożyteczne dla pogłębienia naszych badań w tej dziedzinie.